

ПОШИРЕННЯ ПРОЦЕСІВ КОНВЕРГЕНЦІЇ В РЕГІОНАЛЬНОМУ АСПЕКТІ

*Доленко О.І., студентка,
Державного біотехнологічного університету, м. Харків»*

*Лебедченко В.В., к.е.н.,
доцентка кафедри економіки та публічного управління
Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»*

Перед сучасною регіональною політикою та економікою України сьогодні стоїть непросте завдання оновлення, відновлення та розвитку соціально-економічної сфери, оскільки нова велика війна, розпочата на початку 2022 року з Росією, підірвала сучасну економіку країни та відсунула її на кілька кроків, торкнувшись усіх складових внутрішньої політики держави в цілому, зокрема, регіональної політики держави. Таким чином, до викликів, що стоять перед Україною, була додана нова - війна, яка вимагала участі всіх господарюючих суб'єктів.

Сьогодні об'єднання можливостей регіонального розвитку країни має стати важливим пріоритетом не тільки для боротьби з країною-агресором, а й для швидкого відновлення соціально-економічного розвитку країни. Важливим кроком у цій трансформації має стати розвиток ефективного державного та територіального управління, яке враховує реалії сучасності та адаптується до ефективного перерозподілу ресурсів між регіонами країни.

Тому питання територіальної конвергенції в Україні важливе і потребує опрацювання. Також необхідно звернути увагу на адаптацію регіонального розвитку до європейських умов регулювання для швидкої інтеграції України в ЄС. Як свідчить світовий досвід, конвергенція є одним з основних інструментів сучасної міжнародної інтеграції. Конвергенція в економіці трактується як процес зближення, взаємопроникнення та асиміляції елементів на тлі неоднорідності та різноманітності. Цей процес розмиває кордони між різними економічними системами за допомогою спільних цілей, проблем і спільних моделей розвитку.

Сьогодні Україна стикається з новими викликами у сфері регіонального розвитку та механізмів політики регіонального розвитку. Після повномасштабного вторгнення перед державою постала проблема забезпечення безпеки та визначення векторів, які в подальшому регулюватимуть конвергенцію регіонального розвитку. Національна економічна стратегія до 2030 року презентує європейські вектори у всіх сферах суспільного життя. Європейські пріоритети поширюються і на регіональний розвиток. Відновлення після воєнного регіонального розвитку в Україні має базуватися на нових принципах і підходах, які враховують потенціал регіону та відповідають напрямкам сталого розвитку.

Відмінності в регіональному соціально-економічному розвитку мають місце практично в кожній країні світу, незалежно від масштабів та інтенсивності розвитку, а також економічного потенціалу, державного та політичного устрою. Структурна природа цих диспропорцій зумовлена полюсами компетенції, відповідними кліматичними умовами, недостатнім розвитком інфраструктури та особливостями політичного устрою. Регіональні диспропорції в країнах є стабільними в часі та за змістом, а їх усунення потребує тривалого часу та скоординованої системи дій як національних, так і регіональних органів влади. Швидкі трансформації у світі визначають нові умови існування просторової економіки і вимагають більш глибокого вивчення специфіки конвергентних відносин між країнами та регіонами.

Сучасний просторовий розвиток України характеризується такими основними трансформаційними тенденціями: посилення соціально-економічної диференціації між регіонами, поєднання загальнодержавної міжрегіональної інтеграції та перехід від економічного спаду до економічного зростання зі значною регіональною специфікою [1].

Європейський Союз (ЄС) має значний досвід у досягненні регіональної конвергенції і витрачає близько 30% свого бюджету на реалізацію політики регіональної конвергенції. [2]. З моменту розробки стратегії «Європа 2020» країни ЄС зробили значний зсув у бік спільної співпраці у сфері промислової політики, надавши додаткові фінансові ресурси.

Регіональний розвиток залежить від контексту і перебуває під впливом низки факторів та детермінант. Систематизувавши пояснення науковців, вдалося створити системне бачення факторів, які впливають на ступінь конвергенції регіонального розвитку.

Інституційно-правові чинники складають основу регіональної політики, яка має бути відправною точкою процесу конвергенції та встановлювати чіткі правила і програми подальших дій регіональних та місцевих органів влади в напрямку конвергентного розвитку.

Логістичні, інформаційні та організаційні фактори функціонально сприяють процесам конвергенції в регіональній сфері з метою посилення взаємопроникнення та зближення.

Інформаційні, культурні та психологічні фактори представляють ментальну та комунікативну готовність і враховують соціальну поведінку та ставлення мешканців певного регіону до доцільності докладання зусиль для досягнення факторів конвергенції.

Екологічні фактори пов'язані з існуванням екологічних проблем, які об'єднують кожен регіон і які потребують спільного вирішення кожним регіоном, що вимагає взаєморозуміння та мобілізації потенціалу кожного регіону, а також встановлення та дотримання єдиних екологічних стандартів для всіх регіонів країни.

В сучасних умовах у Європейського Союзу є кілька інструментів для реалізації регіональної політики (Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF), Фонд єдності, Європейський соціальний фонд (ESF)) [3]. До

основних інструментів забезпечення конвергенції регіонального розвитку можна віднести: інструменти, що спрямовані на стримування розвитку нових підприємств у перенаселених регіонах; просторовий розподіл діяльності держави у сфері економічного стимулювання регіонального розвитку; фінансову підтримку підприємств; розвиток інфраструктурного забезпечення; «м'які» заходи стимулювання регіонального розвитку [4].

Слід зазначити, що, незважаючи на реалізацію спільної регіональної політики ЄС, регіональне управління на національному рівні здійснюється кожною країною індивідуально відповідно до власного потенціалу. Загальним вектором розвитку для всіх країн є створення умов для реалізації потенціалу окремих регіонів з метою збільшення їх внеску в економічний розвиток країни в цілому. При цьому особлива увага приділяється забезпеченню регіональної рівності. Незважаючи на різний рівень розвитку, основним вектором є створення необхідних передумов для збалансованого розвитку всіх регіонів, мінімізація впливу негативних факторів зовнішнього середовища.

Врахування європейського досвіду регіональної конвергенції дозволяє більш ефективно використовувати регіональний ресурсний потенціал, налагоджувати міжрегіональне співробітництво та сприяти регіональному економічному і соціальному розвитку. Таким чином, глобальний економічний простір актуалізує питання об'єднання та інтеграції, підкреслює необхідність підвищення ключових показників соціальної, культурної, економічної, інформаційної та безпекової сфери через поширення культури конвергентних відносин на рівні просторового розвитку та консолідації регіонального потенціалу як на глобальному, так і на локальному рівні. Однак пріоритетом для Уряду України сьогодні є післявоєнна відбудова регіонів, що постраждали від російської збройної агресії, збереження цілісності території держави, деокупація територій та відновлення їх життєдіяльності.

Література

1. Storonyanska, I. (2008). Processes of convergence / divergence of social and economic development of the regions of Ukraine: approaches to assessment. *Regional economy*. №2. P. 73-83.
2. Pisarenko, S. (2014). Innovative provision of convergence of social economic development of the regions of Ukraine. *Soc. ec. problems of the modern period of Ukraine*. Vol. 3(107). P. 86-95. Chuzhikov, V. (2016). *Regional policy of the European Union: textbook* / [ed. Viktor Chuzhikov]. K.: KNEU. 495 p.
3. European Social Fund Plus. (2024) Available at: <https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en> [Accessed: 10.10.2024]
4. Armstrong, M., Taylor, J., (2000). *Regional Economics and Policy*. Oxford: Wiley-Blackwell, 2000. 448 p